

OSZTROGONÁCZ JÁNOS:

A Felsőtisza Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság

A Felsőtisza EFAG Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár megyék közigazgatási területén gazdálkodik. Alapvető feladata az állami erdők kezelése. Az erdők két megye területén — több mint 1 200 000 ha-on — az alföldi erdőkre jellemző módon szétszórta, kisebb-nagyobb erdőfoltok alakjában helyezkednek el. Mindkét megye erdősültsége elmarad az országos átlagtól; Hajdú-Bihar 10⁰/₀, Szabolcs-Szatmár 12⁰/₀-ot ér el.

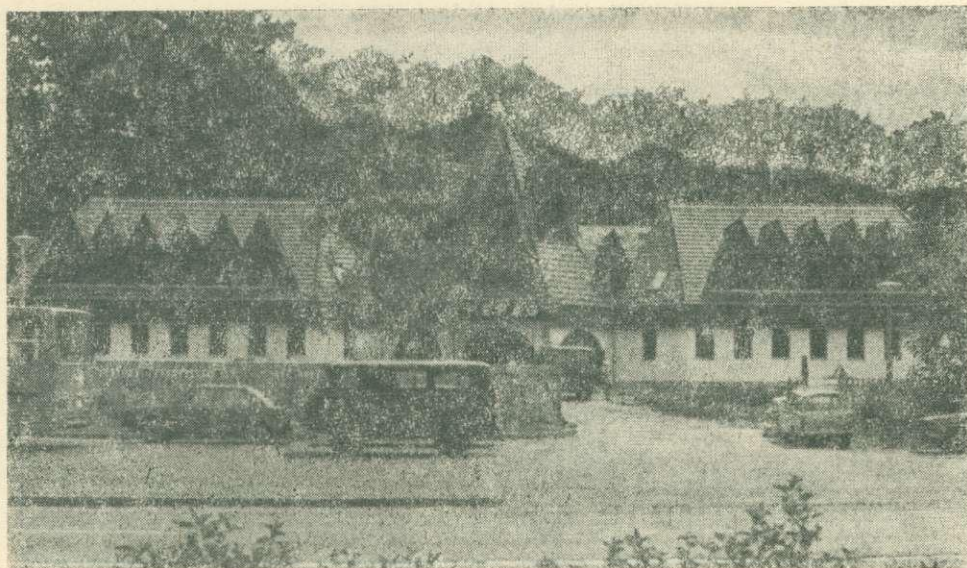
Működési területünk közel 80⁰/₀-a a „Nyírség” erdőgazdasági tájhoz tartozik, és közel 20⁰/₀-os részarányt képvisel együttesen a „Nagykun-Hajdúhát”, a „Szatmár—Beregi-síkság” és a „Tisza hullámteré”-re eső terület. Termőhelyi viszonyaink igen mostohák. A Felső-Tisza tájra a száraz, kontinentális éghajlat a jellemző. A nagyságban területileg meghatározó Nyírség tájban 500—600 mm az átlagos csapadék, ennek eloszlása is szélsőséges, gyakori a nyári aszály.

A FEFAG kereken 68 000 ha területéből *gazdasági erdő* 50 100 ha, *különleges rendeltetésű* 10 700 ha, *egyéb rendeltetésű* 4900 ha, erdősítendő *parlag* 2300 ha. A faállománnyal borított terület 59 640 ha. Főbb fafajok: akác 40⁰/₀, tölgy 30⁰/₀, fenyő 15⁰/₀, nyár 11⁰/₀, egyéb kemény lomb 3⁰/₀, egyéb lágy lomb 1⁰/₀. Faállományunk korosztálymegoszlása: 1—10 éves 16⁰/₀, 11—20 éves 21⁰/₀, 21—30 éves 30⁰/₀, 31—40 éves 18⁰/₀, 40 év felett 15⁰/₀, összesen 100⁰/₀.

Az *élőfakészlet* 8420 millió m³, az évi *folyónövedék* 496 ezer m³. A folyónövedékekkel való gazdálkodásunkat hűen tükrözik az 1971-től napjainkig a négy ötéves tervi időszak kitermelt fatömegének éves átlagadatai: 307, 364, 395 és 380 em³. Az erdőtervi mérleg alapján időarányos erdőállomány-gazdálkodásunk jellemző adatai: *tisztítás* erdőtervi előírása 10 évre 14 818 ha, időarányos lehetőség 7485 ha, teljesítés 8657 ha; *törzskiválasztó gyérités* erdőtervi előírása 10 évre 12 842 ha, időarányos lehetőség 6232 ha, teljesítés 6840 ha; *növedékfokozó gyérités* erdőtervi előírása 10 évre 8780 ha, időarányos lehetőség 4824 ha, teljesítés 5307 ha; *véghasználat* erdőtervi előírása 10 évre 11 589 ha, időarányos lehetőség 6032 ha, teljesítés 5906 ha.

Erdőgazdálkodásunk alapvető célkitűzése a tartamos gazdálkodás feltételeinek biztosítása. Az élőfakészlet mennyiségi és minőségi növelését szolgálják: az erdőterületet növelő telepítések, a gyorsan növekvő fafajok előterbe helyezése, valamint a nemesített fajták termesztésbe állítása.

A *szaporítóanyag-termelés* alapjait 1170 ha magtermelő állomány képezi. Ez zömmel kocsányos tölgy (627 ha) és akác (400 ha). A magtermelő állományokból évente 80—100 q akácmagot gyűjtünk, mely Magyarország akácmagszükségletének 2/3-át fedezi. A derecskei csemetékertben levő nyár, fűz

A FEFAG székháza Nyíregyházán

törzs és üzemi anyatelepek évi 5—6 milliós simadugvány-termelése az országos igény felét adja. Engedélyezett csemetekertjeinkben 410 ha bruttó, 316 ha nettó területen termelünk szaporítóanyagot. Csemetekertjeink — saját szükségletünkön felül — a körzet szaporítóanyag-szükségletének nagy részét is megtermelik.

Erdősítési feladatunk évente 3000 ha körül mozog. Az 1987—1988. évi tényszámok: erdőfelújítás, első kivitel 1340 ha, pótlás 845 ha, összesen 2185 ha; erdőtelepítés, első kivitel 645 ha, pótlás 187 ha, összesen 832 ha; kivitelezéses fásítás 25 ha. Az erdőfelújítások 80—90%-a mesterséges, a sarjfelújítás 10—20% között van. Lánctalpas erőgépekkel tuskózzunk, majd mélyforgatjuk az erdősítési területeket. Talajelőkészítési feladataink ellátásához 30 db lánctalpas erőgéppel rendelkezünk. Az erdőfelújítás egyéb mutatói is kedvezőek. A befejezett erdősítés, a pusztavágások és az első kivitelek területe egyen-súlyban van és évek óta alig változik.

A *fahasználati* ágazat feladata az üzemtervi lehetőségeknek megfelelően, évi 380 ebrt. m³ kitermelése. Ez a mennyiség adja a stratégiai tervben rögzített egyenletes szintű gazdálkodás alapjait. Választékszerkezetünk sajátos fafajösszetételünknek megfelelő. A nevelővágások viszonylag magas aránya a vékonyabb átmérőcsoportok nagyságrendjét növeli. A megtermelt választékcsoporthoz az összes vastagfán belül: rönk és egyéb fűrészipari alapanyag 26%, bányászati faanyagok 10%, papírfa 4%, rostfa 3%, egyéb ipari fa 10%, vastag tűzifa 47%. A megtermelt, feldolgozásra alkalmas választékok elsősorban saját fafeldolgozó üzemünkbe kerülnek beszállításra, átlagosan 75 ezer m³ nagyságrendben. Az ágazat feladata az egyéb primér választékok értékesítése is, mintegy 300 000 mFt értékben, mivel a FEFAG-nak külön kereskedelmi szervezete (osztálya) nincs.

A fakitermelési tevékenységben három munkarendszert alkalmazunk: hagyományos, tő melletti felkészítési munkarendszert, melynek részaránya a vastagfatermelésben 28,8%; hosszúfás fahasználati munkarendszert, részaránya

A FEFAG gazdálkodásának főbb adatai

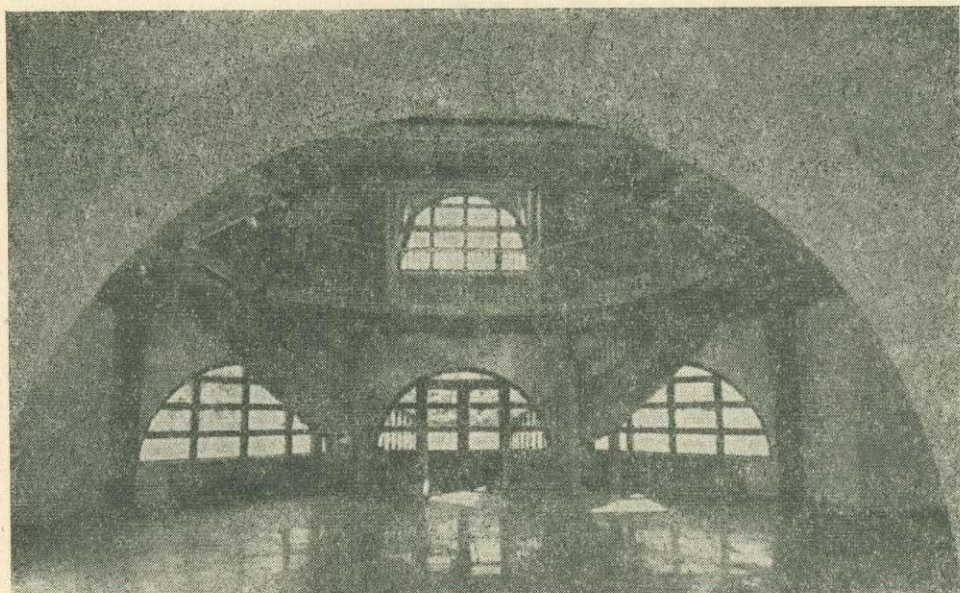
Megnevezés	Mért.- egys.	1985	1986	1987
Nettó árbevétel	MFt	860,8	1 010,8	1 082,4
— ebből export	MFt	19,1	12,4	55,9
Termelési érték, halmozatlan	MFt	819,8	981,8	1 067,6
Összes ráfordítás (halmozatlan)	MFt	756,4	902,4	988,2
— ebből munkabér	MFt	220,5	239,4	268,8
Eredmény:	MFt	63,5	79,5	79,4
Létszám				
	fizikai fő	2 998	3 023	2 947
	nem fizikai fő	564	562	554
Összesen:	fő	3 562	3 585	3 501
Átlagkereset:				
	fizikai Ft/fő	58 569	62 284	70 154
	nem fizikai Ft/fő	79 658	91 023	111 968
Összesen:	Ft/fő	61 908	66 789	76 771
Keresetszínvonal	Ft/fő	63 118	68 045	77 923
Keresetszínvonal az előző év %-ában	%	110,8	107,8	114,6
EGY FŐRE JUTÓ:				
— termelési érték	mFt	230,5	274,9	308,0
— nyereség	mFt	17,8	22,2	22,7
NETTÓ ESZKÖZÉRTÉK:		504,0	532,9	568,0

71,2⁰/₀; aprítéktermelési munkarendszert, melynek részaránya még nem kimutatható, de már túljutott a kísérleti fázison.

A *fafeldolgozó* üzemek (a fagyártmányüzemeket is beleértve) éves átlagban 130—150 ezer m³ alapanyag feldolgozására képesek és 60—70 ezer m³ készterméket termelnek. Ezen túlmenően, két fafeldolgozó telepen folytatunk importfenyő-manipulációs tevékenységet. Gazdaságunk a primér termékek értékesítésénél — a többi EFAG-hoz viszonyítva — hátrányos helyzetben van, egyrészt a kedvezőtlen fafajösszetétel — 70⁰/₀ akác —, másrészt a felvevők-től való, nagy földrajzi távolság miatt. Feldolgozott formában a termékek értékesítési lehetősége lényegesen jobb és bővül a felvevőkörre is. Előbbiek figyelembevételével feldolgozási tevékenységünk fejlesztését, kapacitásbővítését elsődleges feladatunknak tekintjük. A fejlesztéseknél két fő irányt határoztunk meg:

- kemény lombos fafeldolgozó kapacitásunk rekonstrukciójával el kívánjuk érni, hogy a saját termelésű, fafeldolgozásra alkalmas alapanyagot teljes mennyiségben félkész, illetve késztermékké dolgozzuk fel. korszerű nagyüzemekben;
- a lágy lombos fafeldolgozás növelésével ládatermelő kapacitásunkat kívánjuk növelni, és ezzel hozzájárulni a térség göngyölegellátási gondjainak csökkentéséhez.

Gazdaságunk csatlakozott a MÉM által az 1970-es években meghirdetett fűrészipari rekonstrukciós programhoz, és kemény lombos faanyagának — elsősorban akác — a feldolgozására a hajdúhadháztéglási fűrészüzemben fűrészüzemi rekonstrukciót hajtott végre. A beruházási alapokmány 1974-ben készült, a fűrészipari rekonstrukciót 1975—78. között hajtottuk végre. Célunk

A FEFAG-székház portájának belső tere

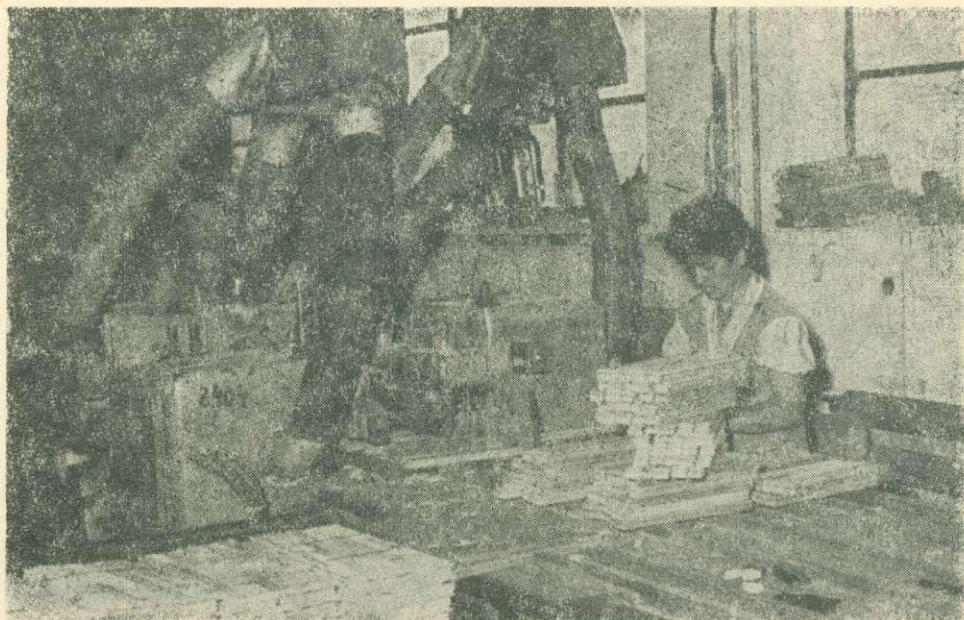
volt évi 40 000 m³ kemény alapanyag feldolgozása fűrészipari választékokká (donga, parkettfríz, parketta).

A hajdúhadháztéglási rekonstrukciót 1978-ban — további források hiányában — kénytelenek voltunk befejezni. 1974—78-ig a beruházások összege megközelítette a 140 millió forintot. 1978-ban Nyírbátorban, a meglévő parkettüzemünk rekonstrukciójába kezdtünk bele, melynek célja nagyobb mennyiségű, jobb minőségű kész parketta előállítására képes középüzem létrehozása volt. A technológia keretfűrészes alapanyag megbontására és körfűrészes, szalagrendszerű továbbmegmunkálásra épül fel. A rekonstrukció 1980-ra, 35 millió beruházással, megvalósult.

A kemény lombos alapanyag feldolgozása a hajdúhadháztéglási és nyírbátori üzemek rekonstrukciójával, megoldásra került. Ezen a téren a termelési folyamat teljes mértékű megszervezése lehetséges, mivel mind az alapanyag, mind a szállító- és feldolgozókapacitás az erdőgazdaság irányítása alá tartozik.

A lágylombos-feldolgozás az alapanyag-kitermeléstől a göngyöleggyártásig még ma sem problémamentes. Tiszalöki, vásárosnaményi üzemeinket korszerűsítettük. Siktűző gépek, keretező és fenéktűző beállításával gyorsítottuk fel a termelést. Baktalórántházán és Hajdúhadháztégláson az elemszeletelés mennyiségét fokoztuk, és ezzel biztos garnitúratermelő kiegészítő háttérrel teremtettünk meg ládatermelő üzemeink számára.

A VI. és VII. ötéves terv idejére a fafeldolgozási ágazatban mennyiségi növekedést nem terveztünk. Az évi 60 ezer m³-es késztermék kibocsátására álltunk be. Előtérbe került a magasabb készültségi fokú termékekre való összpontosítás, valamint a csökkenő volumenű és dimenziójú alapanyag-állomány miatt a faanyaggal való gondosabb gazdálkodás, ami a kizozatal növelését jelenti. Mindezek mellett az ágazat eredményességét évről évre növeltük.

Fafeldolgozó üzem Hajdúhadháztégláson

A BEMUTATÓK

A közgyűlés ebéd utáni idejét négy bemutatóterület meglátogatása hasznosította. Tetszés szerint válogathattak a résztvevők a derecskei csemetekertben folyó csemetetermelés, a guthi erdészeti igazgatóság gazdálkodásának helyszíni szemléje, a hajdúhadháztéglási fafeldolgozó üzem figyelemre méltó fejlettségének tanulmányozása és a debreceni műszaki és szolgáltató erdészeti igazgatóság meglátogatása között. Ez utóbbi nagy népszerűségnek örvendett — már csak a pokoli hőségben való, legrövidebb autóbuszút folytán is.

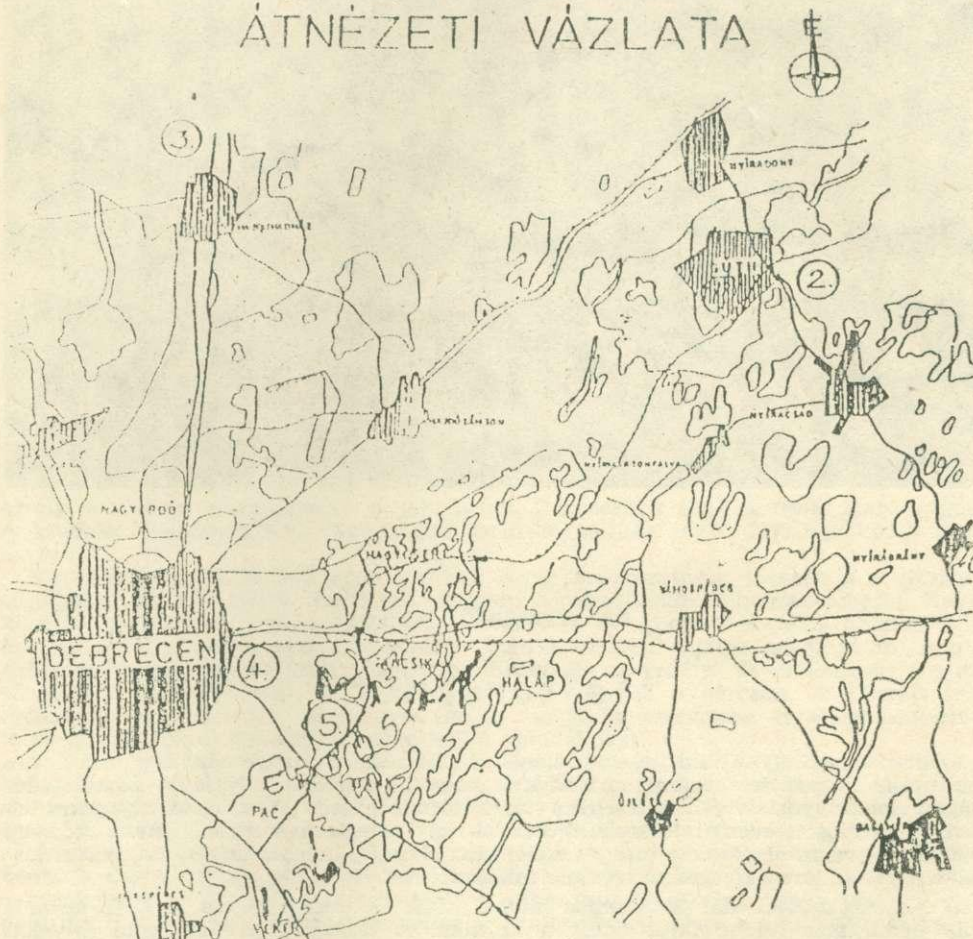
A csemetekertben *dr. Szidor Lászlóné* műszaki vezető, *Guthon Bartucz Péter* erdészeti igazgató és *Kathy Sándor* termelési ágazatvezető, Hajdúhadháztégláson *Kozák Imre* üzemigazgató, Debrecenben *Tamás Zoltán* üzemigazgató kalauzolt. A rengeteg látnivaló még vázlatos ismertetést sem enged meg. Erre szolgál az illetékesek által összeállított és valamennyi résztvevőnek rendelkezésére bocsátott tájékoztató, *Osztrogonác János* vezérigazgató, *dr. Szemerédy Miklós* vezérigazgató-helyettes és *dr. Lovas Márton* tanulmányai.

A közgyűlést követő napon rendezték meg Debrecennek ma már egyik legnagyobb nevezetessége — az erdőspuszták közjóléti állomáshelyeinek — bemutatását. Előljáróban *Szabó Jánosné* főelőadó ismertette a debreceni Erdőspusztá parkerdőfejlesztési tervét, majd *Földi Lajosné* közjóléti műszaki vezető kalauzolt a térségben. Aki tizenegy évvel ezelőtt szintén részt vett a hasonló alkalommal tartott bemutatón, most jóleső érzéssel állapíthatta meg, hogy az akkori kezdeményezés miként fejlődött, terebélyesedett. A gazdag bemutató szemléletesen győzött meg az erdészet közjóléti feladatainak nagyságáról és az ennek megfelelés bő lehetőségeiről. A látottakat lovasbemutató, motoros sárkányrepülőк bravúros mutatványai egészítették ki.

Ez a rendezvény alkalmat adott a Vekerin volt faragótábor díjainak kiosztására. Az egyik művet emlékoszlopként állíttatták fel az egyesületi ván-

1988 évi O.E.E. VÁNDORGYŰLÉS

BEMUTATÓ TERÜLETEINEK ÁTNEZETI VÁZLATA

BEMUTATÓ TERÜLETEK

- ① Derecskei Csemetekert
- ② Guth Erdészeti Igazgatóság
- ③ Hajduhadháztéglás Fafeld. Üzem Igazgatóság
- ④ Műszaki Szolg. Erd. Igazg.
- ⑤ Debreceni Parkerdészeti Ig. ERDŐSPUSZTA

JELMAGYARÁZAT

- lakott terület
- közlekedési út
- vasút
- erdő
- tó

dorgyülés emlékére. A gondos szervezést, sok fáradságot és figyelmet végül *Gáspár-Hantos Géza* főtktár köszönte meg a helyi csoport tagjainak, a FEFAG valamennyi dolgozójának és ünnepélyesen vonta be az egyesületi zászlót.

DR. SZEMERÉDY MIKLÓS:

Tájtörténet

Debrecen a Nagy-Alföld keleti részének természetes és hagyományos gazdasági és kulturális központja, hazánk harmadik legnagyobb városa. A Nyírség és a Hajdúság, e két, egymástól sokban eltérő táj határán fekszik. A várostól nyugatra elterülő, gazdag televényű lösztakaró hazánk egyik legtermékenyebb mezőgazdasági vidéke. A várostól északkeletre és keletre a Nyírség homokbuckás, hajdan erdőslápos, gyenge termőképességű területe található.

A XII. században már templomos falvak álltak Debrecen helyén, a XIII. században pedig már kilenc falut említ a krónika. A tatárjárás a debreceni falvakat elpusztította, de a visszaszivárgó lakosság azokat újra felépítette. E falvak földesura akkor *Rafain* bán volt. A bán leszármazottainak, a debreceni Dózsáknak, egészen a XV. századig tartó virágzása idején több faluból alakult ki Debrecen, amely hamar megindult a polgárosodás útján. 1361-ben kapta meg a bíróválasztás jogát. Innen számítjuk városi történelmét. A bíró-, majd a papválasztási, törvénykezési, vásártartási jogokkal rendelkező, vámkedvezményben részesülő Debrecen kiváltságos mezővárosi rangra emelkedett.

1450-től 1507-ig, több mint fél évszázadon át, a Hunyadi család Debrecen földesura. Ezen időkből származnak az első írásos emlékek Debrecen erdeiről. *Mátyás király* 1460-ban, Budán kelt oklevelében utasítja itteni hivatalnokait, hogy apja és általa a debrecenieknek adományozott erdők használatában a városbelieket ne háborgassák.

Az 1462. december 17-én, Budán kelt oklevélben már szorososan Debrecenhez tartozó erdőkről történik említés. Ezen oklevél szerint ezekben az erdőkben a város lakóinak haszonvételi joga már régen fennáll és az oklevél ezen jogaikban a város polgárait megerősíti. A Hunyadiak alatt Debrecen számos újabb kiváltsághoz jutott. A várost 1458-ban mentesítették a kamarai nyereség fizetése alól. *Mátyás*